

*Motto: „Vítězství získané nad nepřítelem chytrostí
je ceněno více, než vítězství dosažené silou.“*

Vojenské klamání představuje souhrn opatření, která byla přijata s cílem zmást nepřítele prostřednictvím informační manipulace, zkreslení faktů nebo podvržením falešných důkazů tak, aby jednal způsobem, který je v rozporu s jeho zájmy. [1]

V článku jsou uvedena fakta a závěry, které autor považuje za důležité, které však nejsou prezentací oficiálních stanovisek příslušných vojenských orgánů nebo rezortu obrany ČR jako celku. Přesto byl obsah článku konzultován s odborníky GŠ AČR, jež se řešením otázek vojenského klamání v rámci procesu operačního plánování průběžně zabývají, a kteří jeho zveřejnění doporučili.

1. Úvod

Vojenské klamání je prastaré jako války samotné. Klamání může znásobit bojovou sílu vojsk jak na straně útočníka, tak na straně obránce. Ve smyslu použití vojenských sil a prostředků se jedná o nejméně nákladnou vojensko-operační činnost. Přestože vojenská hodnota klamání je nesporná, není vojenskými odborníky jak v oblasti tvorby a rozvoje doktrinální soustavy, tak v oblasti vzdělávání a vojenské vědy věnována této otázce patřičná pozornost. [2]

Jedním z cílů tohoto příspěvku je poskytnout základní informace o současném stavu a vývojových tendencích vojenského klamání v rámci NATO a povzbudit zájem příslušníků AČR, především důstojníků vyšších štábů, o tuto složku operačního umění. Obsah vychází ze publikace 3-13.4 Vojenské klamání ozbrojených sil USA, z aliančních společných doktrín a dalších vojenských publikací, zabývajících se byť jen okrajově otázkou realizace operačního klamání.

Dalším cílem článku je napravit určitá zkreslení a uvést na správnou míru chápání některých principů, obsah definic a výklad některých pojmů z oblasti vojenského klamání, které se v rámci AČR sice používají, ale svým obsahem přesně neodpovídají (především z důvodu úrovně překladu odborných vojenských materiálů) původnímu významu v anglickém jazyce. I když se autor snaží v duchu zaměření společné publikace 3-13.4 Vojenské klamání ozbrojených sil USA poukázat na praktickou stránku věci, a to plánování vojenského klamání jako jedné ze složek operačního umění v rámci procesu operačního plánování, nejde o přebírání amerických názorů.

2. Charakteristika vojenského klamání

„Nepřítel musí být zbaven schopnosti pozorovat a hodnotit skutečnou situaci.“

Vojenské klamání je definováno jako činnost nebo akce, které jsou prováděny a provedené za účelem úmyslného uvedení v omyl rozhodujících činitelů protivníka ohledně vojenských schopností vlastních sil, zámyslů velitelů a vedení vlastních operací, s cílem takto přimět protivníka k provedení specifických činností (nebo zůstat v nečinnosti), což přispěje podstatným způsobem ke splnění vlastního operačního úkolu (mise). [3]

Vojenské klamání se používá na všech úrovních války napříč celým spektrem konfliktu a může být prováděno ve všech fázích operace. Zvláštní pokyny velitele společných sil nebo nadřízeného velitele vydané na počátku plánování operace budou určovat úlohu vojenského klamání při vedení společné operace. Při plánování operace musí být vojenské klamání zahrnuto již do počátečních fází operace. Úloha vojenského klamání v počátečních fázích operace bude spočívat v navození specifických operačních situací s cílem vytvořit podmínky a předpoklady pro plynulý a koordinovaný průběh následujících fází operace. [4]

Obecně převládajícím názorem je, že vojenské klamání je již zastaralá metoda operační činnosti a nepoužitelná operační složka. Silnější vojenské síly se již nemusí uchýlovat ke klamání nepřítele, aby dosáhly vítězství, a slabší vojenské síly nejsou schopny oklamat kvalitně připraveného a dokonale vyzbrojeného nepřítele, který má navíc informační převahu. Avšak nové informační technologie nabízejí oběma stranám mnohem více – nikoliv méně – příležitostí k vojenskému klamání. Vojenské klamání může vést nepřítele k plýtvání silami a prostředky při obraně nedůležitých prostorů, k rozptýlení jeho vojenských sil a snížení jejich připravenosti. Každá vojenská síla bez ohledu na to, jak je nepřemožitelná a drtivá, riskuje stagnaci a úpadek, jestliže její operační činnost není doprovázena válečnou lží a vojenským klamáním. Dokonce i nejsilnější ozbrojené síly musí válečnou lest a vojenské klamání systematicky využívat. [5]

Vojenské klamání je také chápáno jako souhrn plánovaných opatření pro šíření pravdivých nebo falešných informací, které se týkají vlastních strategických plánů, vojenské síly, dislokace vojsk, vedení operací nebo bojů, a to se záměrem nenápadně přimět nepřítele k tomu, aby si vytvořil falešný obraz o situaci a podle tohoto obrazu jednal. Vojenské klamání může pohnout nepřítele, aby zaměřil úsilí vojenských sil na nesprávný prostor, a tím nedodržel základní válečný princip koncentrace sil a prostředků. Vojenské klamání může také dovést nepřítele k tomu, aby soustředil síly a prostředky v nesprávný čas proti neexistujícím cílům.

Navíc vojenské klamání může nepřítele uvést v omyl, pokud jde o operační kapacity vlastních sil, rozmístění druhů sil nebo umístění těžiště sil. Mimoto vojenské klamání může oslabit shromažďovací a analytické schopnosti nepřítele nebo zablokovat přísun informací, a tím nepříteli znemožnit vytvoření přesného a včasného obrazu operační nebo strategické situace. Použití klamání má vždy smysl, a to na všech úrovních plánování, i když pro nic jiného tak jen proto, aby navodilo trvalou nejistotu v myslích velitelů na straně nepřítele o hodnotě zpravodajských informací, jež jsou jim předkládány.

Poté co byl jednou oklamán a obelstěn, bude nepřítel vždy s notnou dávkou podezření přistupovat k dalším, byť pravdivým a nezkresleným informacím, které obdrží. Proto řešení otázek **klamání stejně jako překvapení musí být považováno za velmi**

důležitou součástí činnosti vlastního vojenského zpravodajství. Na jednotlivých úrovních války (strategické, operační a taktické) se klamné úsilí odlišuje rozsahem vytyčených cílů, vymezením zájmových oblastí, dobou trvání a rozsahem použití sil a prostředků.

2.1 Úrovně vojenského klamání

- **Strategické klamání** se plánuje a realizuje na úrovni alianční, koaliční nebo na národní úrovni a je prováděno jak v dobách míru, tak v dobách války. Strategické klamání může být určeno k zastření vojenských a ekonomických slabin, ke zveličování vlastní vojenské síly v době míru nebo maskování příprav na zahájení války (ozbrojeného konfliktu). Strategické klamání může přimět nepřítele k otevření nové fronty nebo zahájení nového vojenského tažení. Strategické klamání zahrnuje opatření v rozsahu od politických, diplomatických a informačních opatření až po hrozbu použití vojenské síly nebo skutečné použití této síly. [6]
- **Strategické klamání v rámci válčiště** je podmnožina koaličního, aliančního nebo národního strategického klamání, která je zaměřena na oklamání nepřátelského vedení a velitelů na válčišti v otázce určení cílů, místa a času zahájení počáteční velké operace nového tažení. Strategické klamání v rámci válčiště je prováděno ve dvou a více operačních prostorech nebo ve větší části válčiště.
- **Operační klamání** v přesně vymezeném rámci se týká činnosti a opatření k oklamání nepřítele ohledně doby, místa a konkrétních podrobností zahájení plánované velké operace, která je vedena jako součást tažení, nebo zahájení velké společné popřípadě mnohonárodní operace vedené k dosažení strategických cílů. Operační klamání musí být zacíleno na velitele na straně nepřítele, kteří mají prostředky a pravomoc reagovat na situaci požadovaným způsobem, a jeho obsah musí být těmto velitelům doručen prostřednictvím nepřátelského zpravodajského systému. Plány klamání musí být vypracovány tak, aby nepřítel s vynaložením vlastního zpravodajského úsilí získával pečlivě sestavené a podvržené informace – některé falešné, některé pravdivé, které se jeví naprosto logické a vedou orgány nepřítele s rozhodovací pravomocí k vyvození požadovaných závěrů. Plánování, příprava a provedení operačního klamání je v zodpovědnosti velitele společných sil a jeho štábu. Vzhledem k tomu, že centralizované velení a řízení funguje nejúčinněji, musí být plánování operačního klamání usměrňováno prostřednictvím jediného orgánu (organizačního subjektu), který také řídí jeho provádění, dohlíží na to, aby všechna opatření byla uskutečňována koordinovaným způsobem směrem k dosažení společného cíle. Plány klamání musí zajišťovat krytí a ochranu utajení zámyslu operačního velitele před rozvědným úsilím nepřátelských zpravodajským zdroji a posilovat očekávání a předpoklady na straně nepřítele o způsobu použití vlastních sil a charakteru jejich budoucí operační činnosti.
- **Taktické klamání** je určeno k oklamání velitelů protivníka na taktické úrovni, pokud se jedná o čas, místo a konkrétní ukazatele vedení taktické (bojové) činnosti. [7]

Úsilí v klamání, které je vynakládáno na jednotlivých úrovních války, se musí navzájem doplňovat. Úspěch nebo neúspěch na jedné úrovni ovlivňuje výsledek klamného úsilí vynakládaného na ostatních úrovních. Aby bylo možno dosáhnout optimálního

úspěchu, musí být všechny cíle stanovené jak hlavním plánem klamání, tak plány odborného zabezpečení klamné činnosti splněny. Neúspěch na strategické úrovni má zpravidla za následek nesplnění plánovaných cílů na ostatních úrovních. Přes neúspěch klamání na taktické nebo dokonce operační úrovni je ale stále možno dosáhnout celkového úspěchu, pokud klamání na strategické úrovni má dostatečný vliv na rozhodování nepřátelského strategického vedení.

2.2 Úloha agenturního a elektronického zpravodajství v operačním klamání

Operační klamání je zpravidla společné a velmi často mnohonárodní. K jeho provádění jsou nutné relativně velké prostředky. Nepřítel musí nabýt přesvědčení, že v prostoru válčístě jsou proti němu soustředěny značné vševojskové síly. Potřebné klamné úsilí musí realisticky simulovat operační činnost přinejmenším v měřítku armádního sboru, námořní flotily, letecké skupiny nebo úkolového uskupení, což rozsahem nasazení sil a prostředků může odrazovat od provedení klamné činnosti stejně jako skutečnost, že v současné době je obtížné utajit přesuny velkých vojenských sil a jejich činnost.

Operační velitel zpravidla nesmí žádnou část podřízených sil a prostředků vyčlenit pouze pro vedení operační klamné činnosti. Plány, které spoléhají pouze na „blafování“, jsou poměrně často neúspěšné. Jako optimální řešení se jeví pouze dočasné zapojení skutečných sil a prostředků do klamné činnosti nebo zřízení pomyslných velitelství a vojenských sil či použití kombinace skutečných a imaginárních sil. Tudíž klíčovým předpokladem úspěchů zůstává požadavek, že nepřítel nesmí mít dostatečnou schopnost a možnost pozorovat a hodnotit skutečnou operační situaci. [8]

Klamání v době války nemůže uspět bez rozvoje vojenské teorie (teorie vojenského umění) a doktríny vojenského klamání v dobách míru. Příprava prostředků musí být rovněž zahájena v době míru a musí být nepřetržitá a trvalá. Příprava je rozhodující, protože na zpracování záměrů klamné činnosti je nutný dostatek času, který umožní plánovačům a realizátorům kvalitně vytvořit celkový obraz operačního klamání. Plánovači musí vědět, jak dlouho bude trvat, než klamná opatření začnou ovlivňovat rozhodování objektu klamné činnosti, a jak dlouho bude trvat, než tento objekt začne určitým způsobem reagovat.

Při vytváření hodnověrné dezinformace, která je zaměřena na zvýšení obav velitelů na straně nepřítele a potvrzení jejich chybného vnímání i úsudku o protistojících silách a operační situaci, spoléhají plánovači na informace vojenského zpravodajství. **Válčístě musí být viděno z úhlu pohledu velitelů nepřátelských sil** tak, aby klamání mohlo být založeno na jejich konceptu budoucí činnosti vlastních sil. Informace vlastního vojenského zpravodajství jsou nepřetržitě využívány k identifikaci orgánů organizační struktury nepřítele, které shromažďují a hodnotí informace, a na které je klamání zacíleno. Poté co jsou části dezinformace dány do oběhu, musí vojenské zpravodajství vyhodnotit jejich výsledný efekt. Rozhodující je poznatek, jakým způsobem budou velitelé na straně nepřítele reagovat. Plánovači potom využívají informací vojenského zpravodajství jak pro sladění klamné činnosti, tak pro uzpůsobení vlastní operační činnosti. Tento proces vyžaduje udržování nepřetržité zpětné vazby od objektů klamání s cílem zjistit, co nepřítel ví a co neví.

Operační vojenské zpravodajství v hodnocení situace nepřátelských vojenských sil a možných zámyslů jejich velitelů spoléhá poměrně více na agenturní zpravodajství

(zpravodajství z lidských zdrojů – HUMINT) a špičkové elektronické zpravodajství (SIGINT) než na ostatní zpravodajské zdroje. Podsouvání určitých podnětů a zpráv agenturnímu a elektronickému zpravodajství nepříteli připravuje půdu pro převzetí a akceptování dezinformace nepřitelem, zatímco utajení ukazatelů o rozmístění a síle vlastních vojsk bude zastírat skutečné záměry vlastních sil.

Základním předpokladem úspěchu je pochopení systému a procesu sběru zpráv a informací zpravodajskými orgány nepříteli a rozhodovacího cyklu na straně nepříteli, stejně jako pochopení přiměřenosti zásad jeho operační a taktické doktríny. Protože plány klamné činnosti zahrnují využití sběrných systémů zpráv a informací nepříteli, musí tyto plány identifikovat jeho způsoby sběru informací, termíny předkládání hlášení, relativní důležitost údajů přijatých prostřednictvím jednotlivých kanálů a způsob, jakým tato data dostávají do rozhodovacího cyklu nepříteli, aby bylo zajištěno, že „ty náležité“ informace budou v pravý čas dodány prostřednictvím příslušných prostředků klamné činnosti.

Klamání se uplatňuje prostřednictvím **pasivních a aktivních metod**. Pasivní způsob klamání je založen především na utajení a kamufláži s cílem maskovat vlastní zámysly a schopnosti. Aktivní způsob klamání zpravidla zahrnuje předem vykalkulovaný záměr „prozrazení“ polopravd, jejichž hodnověrnost je zajišťována příslušnými důkazy, ukazateli činnosti nebo jinými věcnými „usvědčujícími“ materiály. Vojenské zpravodajství nepříteli musí prostřednictvím vlastní aktivní činnosti „objevit“ podstrčené důkazy a nabýt přesvědčení o jejich pravosti a významu. Aktivní klamná činnost zpravidla závisí na úspěchu pasivního způsobu klamání. [9]

2.3 Prostředky a cíle vojenského klamání

Čím je cíl vyšší, tím různorodější a komplexnější metody musí být použity k jeho dosažení. V taktickém klamání lsti, úskoky a klamné triky mohou být k dosažení cíle dostatečnými, zatímco na operační úrovni jsou ke klamání potřebná jak vojenská, tak nevojenská opatření. Metody provádění operačního klamání se různí v rozsahu od šíření nepravdivých zpráv (fám a šeptandy), přes podsouvání falešných informací, až po vedení klamně-účelových bojových akcí. Na nejvyšší – strategické úrovni jsou používány diplomatické, politické, ekonomické a informační nástroje státní moci k vedení klamné činnosti ve strategickém měřítku. Velmi často je používáno podsouvání falešných informací a nepřátelských tajných agentů řízených vlastní stranou. Lsti, úskoky, klamné triky, demonstrace síly a viditelné rozmístění vojenských sil a prostředků může vázat nepřátelské síly ve vytipovaných prostorech s cílem zmenšit vojenský odpor nepříteli v hlavním zájmovém prostoru.

Nejobvyklejší metodou klamání je zkreslování vlastních záměrů nebo snižování schopností vlastních sil a prostředků prostřednictvím operačního utajení nebo propracovanějším vedením aktivní klamné činnosti, která odvádí pozornost nepříteli žádoucím směrem. Síla vlastních vojsk může být zkreslována utajováním rozmístění a složení vlastních sil, jednotlivých velitelství a prvků logistického zabezpečení. Tento způsob klamání může vytvořit buď zveličené, nebo podceňující hodnocení schopností vlastních sil nepřitelem. Vnímání nadhodnocené síly může být posíleno prostřednictvím vytvořené kombinace skutečných a fiktivních sil nebo vytvořením imaginární bojové sestavy v místě, které nepřítel považuje za rozhodující, včetně fiktivních velitelství a vojenských sil, provozu v komunikačních a rádiových sítích, fungování zásobovacích

skladů a ostatních prvků logistického zabezpečení, vodních zařízení, ropovodů, telefonních a telegrafních linek, železniční sítě a železničních uzlů. Makety děl, tanků, vozidel, ženijních strojů a těžkého ženijního vybavení mohou být soustředěny ve vybraných prostorech. Dále mohou být vybudovány střelnice a tankodromy. Pozemní síly, námořní síly nebo síly letectva mohou být přesunovány do výchozích prostorů k útoku pod záminkou provádění vojenských cvičení velkého rozsahu. Utajení v operačním měřítku může být rozšířeno o zákaz poskytovat jakékoliv informace o skutečném účelu provádění těchto přesunů, a to dokonce i v rámci vlastních sil.

Na strategické úrovni je velmi obtížné před zahájením válečných akcí oklamat nepřítele, pokud jde o skutečnou sílu, protože obě strany mají vytvořen přesný obraz o celkové vojenské síle protivníka. Klamání se stává snadnější až v průběhu války. Avšak nadměrné nadhodnocování vlastní vojenské síly v rámci jednotlivých válčičů může být pro nepřítele varováním, že situace zdaleka není ve skutečnosti taková, jakou se zdá být.

Útočník může dosáhnout překvapení, jestliže prostory jeho hlavního úsilí zůstávají utajeny za pomoci masivních vzdušných úderů vedených proti prostorům druhotného významu, a potom nenadálým přenesením úsilí vzdušných úderů do hlavního prostoru k zajištění podpory hlavních sil, které jsou rozvinuty k útoku. [10]

2.4 Vytváření a udržování klamných zdání

Každý boj je založen na klamu, odvážný útočí, opatrný se brání a chytrý těží ze situace.“

Realizace klamných opatření může dokonale utajit místo vlastního skutečného těžiště síly. Cílem realizace dalšího souboru opatření může být vytvoření dojmu rutinní činnosti s cílem přesvědčit nepřítele o šablonovitě a předvídatelně vedené operační činnosti.

Využívání tajných komunikačních kanálů je jedním z nejefektivnějších faktorů jakékoliv klamné činnosti nebo plánu utajení. Tyto kanály musí být trvale pod přímou kontrolou a řízením orgánu, který je zodpovědný za provádění vojenského klamání v rámci válčičů. V reálné klamné činnosti se veškeré dění musí orgánům vojenského zpravodajství nepřítele, nepřátelskému odposlechu rádiových sítí a pozorování, pozemnímu a vzdušnému průzkumu a zvláště nepřátelským tajným agentům jevit jako zcela normální.

Elektronická manipulace a simulace je vysoce efektivní způsob klamání. Tato manipulace zahrnuje navození změn ve vlastní elektronické bojové sestavě, vytváření falešných úrovní elektronického provozu nebo řízení, kontrolované porušování bezpečnosti, tj. řízené úniky utajovaných informací. Elektronická manipulace přispívá ke zvýšení utajení a zajištění komunikační bezpečnosti, zatímco simulace vykresluje fiktivní bojovou sestavu nebo zkresluje přesnost rozmístění prvků skutečné bojové sestavy.

Šeptanda, fámy, zvěsti mohou podstatným způsobem přispívat k šíření dezinformací, k vytváření falešného obrazu o přesunech vojsk nebo zkreslování velikosti vlastní síly v příslušném prostoru. Šeptanda a fámy jsou obvykle hojně rozšířené především před zahájením velké operace nebo tažení. Šeptanda a fámy musí být používány s péčí a rozmyslem, protože mohou zmást a vyvést z kontextu vlastní stranu ve stejné míře jako nepřítele. Promyšlené šíření zvěstí vytváří na straně nepřítele zmatek a nejasnosti okolo naplňování vlastních utajovaných cílů a času stanoveného k jejich dosažení.

Šíření šeptandy fám a zvěstí by nemělo být prováděno, pokud není zcela v souladu se schváleným plánem operační klamně činnosti. [11]

Psychologické operace (PSYOPS) mohou být velmi nápomocné operačnímu klamání, dokonce i když jsou jejich cíle fundamentálně odlišné. Psychologické operace mohou napomoci, aby klamně poselství bylo akceptováno tím, že rozšiřují pouze to, co chce nepřítel slyšet, ať už je toto poselství skutečné nebo falešné. Potom jeho obsah lze pozvolna a nenápadně nahrazovat podsouváním a šířením informací a zpráv odlišného charakteru.

Rostoucí význam počítačů a globální síťová propojitelnost vytvořily enormní kapacitu zpracovávání a rozšiřování informací. Tato skutečnost zvyšuje efektivitu a různorodost metod provádění klamání na všech úrovních. Nárůst objemu informací může zahltit schopnosti zpracovat a vyhodnocovat informace na straně nepřítele. Také to drasticky snižuje množství času, který má aparát vojenského zpravodajství k dispozici na analýzování a distribuci získaných poznatků. Přestože subjekt, který provádí klamání, je schopen zahltit cílový objekt naprosto zbytečnými a bezvýznamnými daty, nemusí přímý informační útok nutně směřovat na schopnost nepřítele vnímat, chápat a interpretovat množinu bezvýznamných a nepoužitelných informací. Takový útok může mít za cíl uložit do databáze nepřítele podvržené informace, např. falešnou bojovou sestavu vlastních vojsk. Ze všeho nejdůležitější je odhadnout, jaké fiktivní informace jsou pro nepřítele žádoucí a zajímavé. K vyřazení nebo zneschopnění informačního systému protivníka může útočník také použít „*logických bomb*“. Tyto bomby (speciálně upravené programy) se nacházejí ve stavu nečinnosti v informačním systému až do okamžiku své aktivace určitým souborem dat nebo náhodně zvoleným číslem, kdy tyto bomby „explodují“ a poškodí celý informační systém.

Další metodou je obyčejný konvenční útok proti informačnímu systému, tj. fyzické zničení parku serverů počítačové sítě nebo soustavy automatických telefonních centrál. Řada cílů ke zničení je značně široká a čím více nepřítel spoléhá na informační technologie, tím větší je jeho zranitelnost. Tudíž i slabší strana konfliktu může rovněž plánovat a provádět klamání, protože vyspělé technologie se svojí podstatou nacházejí na vyšším stupni zranitelnosti než nejzákladnější způsoby maskování a utajení. Jednoduché klamání může být často účinné oproti některým druhům informačních útoků. K obraně před sofistikovaným klamným úsilím je však potřeba použít mnohem vyspělejších metod.

2.5 Proveditelnost, bezpečnost a koordinace klamně činnosti

Vojenské klamání je vždy plánovaná podpůrná činnost, operační plán nesmí nikdy záviset výlučně na provádění klamně činnosti. Plán klamně činnosti představuje riziko pro realizaci základního plánu. Operační velitel a jeho štáb musí v průběhu plánování hodnotit toto riziko a posuzovat nejen to, jak operace nebo tažení povede k dosažení operačních nebo strategických cílů, ale i jak klamná činnost zapadá do celkového vojenského, politického a diplomatického rámce.

Při posuzování jak základního, tak alternativního plánu musí být způsob realizace obou těchto plánů posuzován pro odlišné geografické prostory tak, aby byla zvýšena jejich proveditelnost v několika operačních prostorech a snížena citlivost na opatření protivníka, která směřují k narušení vojenského klamání.

Důležité je, aby byl vyčleněn dostatek času nejen pro plánování klamně činnosti, ale také pro vyrobení důkazů a jejich převzetí, zpracování a vyhodnocení nepřítelem. Také

musí být ponechán dostatek času k tomu, aby velitel nepřátelských sil přijal rozhodnutí a realizoval žádoucí činnost, zvláště když v záměru klamání je počítáno s tím, že nepřátelské síly v daném prostoru změní své rozmístění. Opatření, která nemohou být utajena, musí být realizována v poslušnosti tak, aby byly vytvořeny potřebné ukazatele pro hodnocení schopností vlastních sil a zámyslů velitelů, které odpovídají schopnostem a zámyslům stanoveným plánem klamné činnosti. Posléze časový harmonogram naplňování dezinformace musí umožňovat, aby potřebné zprávy a informace byly „získány“ orgány vojenského zpravodajství nepřítele a byly těmito orgány analyzovány dříve, než nepřítel začne reagovat na situaci. [12]

Proveditelnost, utajení a koordinace činnosti jsou a zůstávají klíčovými prvky vojenského klamání. **Proveditelnost je nejdůležitější.** Plán klamání nemůže uspět, jestliže cílený objekt (velitel na straně nepřítele) neuvěří dezinformaci, protože ji nepovažuje za logickou variantu operační činnosti vyplývající z dané operační situace. Proveditelnost pomáhá udržovat integritu operace navzdory možnému porušení režimu utajení. Plánovači musí zajistit, aby každý prvek schématu klamání logicky zapadal do celkového operačního a strategického scénáře.

Klamná informace – často nejlepší alternativní varianta operační činnosti vlastních sil v hodnocení nepřátelského velitele – musí být zaměřena na očekávání a předpoklady, potvrzení předem učiněných úsudků a na důvodné obavy na straně nepřítele. Dosáhnout toho je na operační úrovni velice obtížné v důsledku dané průhledné, poměrně snadno zjištělné velikosti vojenských sil a vymezeného operačního prostoru.

Proveditelnost závisí na mnoha faktorech. Nepřátelský velitel nemusí v počátcích rychle akceptovat klamnou činnost, proto bude nutno časem vytvořit mnoho ukazatelů operační činnosti, aby nepřátelský velitel dospěl k přesvědčení, že jeho první dojem v posuzování operační situace byl chybný. Nepřátelský velitel pravděpodobněji akceptuje dezinformaci, která je přizpůsobena jeho způsobu uvažování a zaujatosti. Navíc dezinformace musí korespondovat s operační a strategickou realitou na válčišti nebo v operačním prostoru.

V obecné rovině je mnohem snadnější udržovat existující mínění, než toto mínění měnit. Z toho vyplývá, že je velmi důležité mít rozsáhlé, konkrétní a přesné znalosti o způsobu myšlení nepřítele, jeho formách vedení operační činnosti, doktríně, taktice, postupech a procedurách. Nejeфективnější dezinformace jsou často ty, které nevyžadují žádnou změnu názorů na straně nepřítele, tj. udržují nepřítele v zajetí jeho vlastních omylů a operační neznalosti.

V rámci operačního utajení jsou uplatňována pasivní opatření k utajení klamné činnosti a aktivit určených prvků. Jedná se o obranný aspekt operačního klamání. Čím rozsáhlejší je klamná činnost, tím složitější je plán její realizace, a tím delší je doba jejího trvání. Protože plány zabezpečení klamné činnosti se budou realizovat po dobu řádově týdnů až měsíců, musí operační velitel k tomu vymezit potřebný čas a prostor. Míra rizika prozrazení narůstá s časem a důsledky mohou být pro vlastní síly devastující. [13]

Šíření falešných informací, úniky informací organizované výběrovým způsobem, rozšiřování polopravd a záměrně nesprávné interpretace napomáhají k utajení plánu klamné činnosti. Obecně největším problémem pro nepřítele jsou záměrně organizované a dobře uvážené úniky informací, které se mohou jevit jednotlivě bezvýznamnými, ale jejichž souhrnná důležitost s časem nabývá na významu. Záměrné a občas v důsledku

nekázně také bezděčné porušení režimu ochrany utajovaných skutečností může u nepřítele zvýšit míru vnímané mnohoznačnosti informací.

Jedním ze způsobů zvýšení operačního utajení je omezit počet na klamání zainteresovaných osob tím, že se vytvoří malá, úzce specializovaná plánovací skupina v rámci velkého velitelství. Toto opatření musí být kombinováno s centralizovaným plánováním, řízením a vlastním prováděním klamné činnosti.

2.6 Poznatky a zkušenosti z provádění klamné činnosti

Utajení klamné činnosti je často zvyšováno udržováním vlastních vysoce postavených velitelů a jejich podřízených v nevědomosti. Neinformování vlastních sil o skutečném charakteru nastávající činnosti zvyšuje perspektivu úspěšné realizace pro celý plán klamné činnosti, protože vojska mají vyšší motivaci pro plnění úkolů v nadcházející činnosti, pokud jsou přesvědčena, že jejich úsilí je opravdové. Jeden ze způsobů zvýšení utajení plánu klamání je obklopit ho množstvím pravdivých informací.

Přemíra utajení a bezpečnostních opatření je na překážku koordinaci činnosti. Tudíž musí být dosaženo vyváženosti mezi utajením a efektivností. Nepřítel je neustále ve střehu a sleduje varovné příznaky a výstražné ukazatele, proto perfektní utajení plánu a činnosti neexistuje. Velitelé, kteří vědí, že provedení jejich plánů klamné činnosti může být ohroženo prozračením, musí využít všech narušení bezpečnosti a režimu utajení, ke kterým došlo, ve svůj prospěch a tuto skutečnost brát jako výhodu.

Operační velitel musí uvést do souladu nesrovnalosti mezi stanovenými cíli klamání a metodami jeho provádění, které byly doporučeny štábem. To je zajišťováno koordinací činnosti v rámci systému velení a řízení. Protože plánování je prováděno souběžně v rámci všech oddělení a skupin štábu, musí být všechny nesrovnalosti a rozporuplnosti odstraněny. Plán operačního klamání není nikdy zpracováván sám o sobě, ale zabezpečuje realizaci plánu tažení nebo velké operace, proto musí být všechny plány náležitě sladěny. Velitel musí zajistit, aby plán nadřízeného velitele a plány podřízených velitelů nekolidovaly s jeho vlastním plánem. Strategický plán klamání může zahrnovat použití sil a prostředků, které se nacházejí v podřízenosti operačního velitele, aniž by operační velitel měl povědomí o tom, že takový plán existuje. Operační a taktické klamání musí být sladěno. Navíc plány operačního klamání musí být integrovány do plánu strategického klamání. Činnost diplomatických, politických a ekonomických prvků a činnost médií musí být na strategické a operační úrovni koordinována. [14]

Plány klamání nemusí zahrnovat pouze použití imaginárních vojenských sil, ale mohou zahrnovat také použití reálných sil, což může vést k ohrožení realizace skutečného plánu operace, jestliže činnost těchto sil zasahuje do prostoru hlavního úsilí nebo v důsledku jejich činnosti náhodně dojde k prozrazení skutečného cíle operace. Proto je nutné v průběhu plánování operace oddělit oblast plánování klamné činnosti od oblasti plánování skutečné operační činnosti. Toto oddělení obou oblastí musí být uplatňováno po celou dobu trvání velké operace nebo tažení.

Operační klamání často vyžaduje provedení přesunů velkého množství a různých druhů vojenských sil a prostředků. Protože je velmi nepravděpodobné, že budou existovat samostatné síly jak pro realizaci plánu reálné činnosti, tak samostatné síly pro realizaci plánu klamné činnosti, proto oba plány musí být provedeny současně jedněmi a týmiž vojenskými silami. Sladění obou činností je zajišťováno prostřednictvím koor-

dinace plánování. Operační velitel musí být schopen kdykoliv modifikovat nebo zrušit provádění jakékoliv klamné činnosti.

Klamání velkého rozsahu nemůže být omezeno pouze na činnost jednotlivých vojenských prvků. K jeho úspěšnému provedení je zapotřebí koordinované vojenské, politické, ekonomické a informační činnosti. Veškerá činnost musí být dokonale sladěna s celkovým scénářem klamání nepřítele. Operační klamání proto závisí na postupném a sladěném použití velkých a různorodých vojenských sil a prostředků za řízení operačního velitele v rámci vymezeném časem, prostorem, použitím sil a stanoveným cílem. [15]

3. Principy vojenského klamání

*„V boji nikdy neruš nepřítele, dopouští-li se omylu.“
Napoleon Bonaparte*

Stejně jako principy války poskytují obecné vodítko pro vedení vojenských operací, tak i šest základních principů vojenského klamání (viz obr. 1) jsou obecným vodítkem pro plánování a provádění vojenské klamné činnosti. Principy vojenského klamání jsou: **cílené zaměření, stanovení cíle, centralizované plánování a řízení, utajení, časový harmonogram činnosti a integrace:** [16]

- a) **Cílené zaměření.** Vojenské klamání musí být zaměřeno na nepřátelské činitele s rozhodovací pravomocí, kteří jsou schopni na základě obdržných dezinformací realizovat požadovanou činnost. Nepřátelský systém vojenského zpravodajství, pozorování a průzkumu není zpravidla cílem vojenského klamání. Tento systém je hlavním kanálem, který orgány řízení vojenského klamání využívají k podsouvání vybraných informací nepřátelským činitelům, kteří mají rozhodovací pravomoc.
- b) **Stanovení cíle.** Základním cílem vojenské klamné činnosti musí být orientace vlastní činnosti a usměrněné působení dostupných zdrojů na nepřítele tak, aby nepřítel byl přinucen k provedení (nebo neprovedení) specifické činnosti. Cílem není, aby nepřítel pouze uvěřil určitým zprávám nebo jistým věcem.
- c) **Centralizované plánování a řízení.** Vojenská klamná činnost musí být centrálně plánována a řízena. Centralizovaný přístup je nutný, aby bylo možno se vyhnout organizačním zmatkům a zajistit, aby různorodé prvky, které se podílejí na vojenském klamání, koordinovaně prezentovaly stejnou dezinformaci, a aby se jejich činnost nedostávala do konfliktu s úsilím o dosažení operačních cílů. Pokud je činnost všech prvků zúčastněných na klamání postavena na dodržování jednotného plánu, může být vojenské klamání prováděno decentralizovaně.
- d) **Utajení.** Aby byla úspěšná, musí být klamná činnost přísně utajena. Utajení je zahajováno před prováděním klamné činnosti za pomoci opatření, která znemožňují rozpoznat jak přípravy vlastních vojsk, tak zámysl velitele pro vedení klamné činnosti. Pro každou vojenskou klamnou operaci a pro každý aspekt této operace se uplatňuje kritérium: *„Každý má přístup jenom k těm informacím, které nutně potřebuje ke své činnosti.“* Spolu s aktivním operačním utajením k zamezení úniku důležitých informací, které se týkají jak skutečné operační činnosti, tak vojenské klamné činnosti, musí být skutečnosti, které mají vztah k plánům a rozkazům k vedení vojenského klamání, pečlivě chráněny.

Obr. 1: Principy vojenského klamání [17]

- e) **Časový harmonogram činnosti.** Vedení vojenské klamné činnosti vyžaduje pečlivé rozvržení času na jednotlivé činnosti. Účelem časového harmonogramu je zajistit dostatek času na vypracování klamné činnosti a poskytnout čas systému vojenského zpravodajství, pozorování a průzkumu nepřítele ke shromáždění, analýze a dodání informací činitelům (velitelům) s rozhodovací pravomocí k provedení opatření v reakci na klamnou situaci. Dále musí být v harmonogramu vyčleněn potřebný čas pro systém vojenského zpravodajství, pozorování a průzkumu vlastních sil ke zjištění a rozpoznání nepřátelské činnosti, která je výsledkem rozhodnutí nepřátelských velitelů k řešení klamné situace. Další zjištění mohou vést k momentu klíčového rozhodnutí – to znamená, že vývoj situace bude vyžadovat, aby velitel přijal rozhodnutí, jakým způsobem dále v klamné operaci pokračovat. [18]
- f) **Integrace.** Každá klamná činnost musí být plně integrována do operace, na jejíž podporu je vedena. Zpracování záměru provedení klamné činnosti se musí uskutečňovat jako součást zpracování záměru operace (CONOPS) příslušného velitele. Vojenské klamání, jakožto stěžejní schopnost pro vedení informačních operací, musí být posuzováno na všech úrovních velení v samotných počátcích plánování s cílem zajistit, aby plány klamné činnosti podřízených velitelů byly plně integrovány do plánu nadřízeného velitele. [19]

4. Proces plánování vojenského klamání

„Velitel nebyl nepřítelem oklamán – velitel měl jen nedostatek informací.“

4.1 Plánování vojenského klamání

Jako veškeré společné plánování je i **plánování vojenského klamání nepřetržitě se opakující proces, který vyžaduje neustálé přehodnocování a opětovné posuzování záměrů, stanovených cílů, cílových objektů, dezinformací a prostředků.** Velitel a štáb musí neustále reagovat na dynamický vývoj situace, přijímat potřebná opatření a využívat metodologii vojenského klamání „**VIDĚT – MYSLET – JEDNAT**“.

Úspěšné klamání je taková činnost, která dosáhne více než pouze přesvědčit cílový objekt na straně nepřítele, aby „věřil“ nebo „myslel“, že předváděná klamná činnost je činností skutečnou. Vojenské klamání musí být zakončeno buď činností nepřítele, nebo jeho nečinností, které usnadňují provedení operačního plánu.

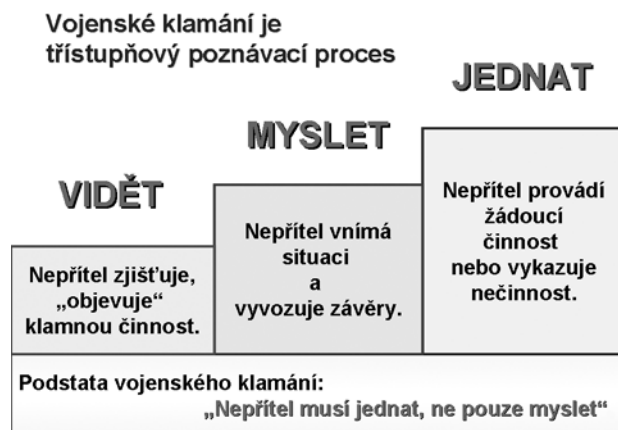
Metodologie „**VIDĚT – MYSLET – JEDNAT**“ je založena na historických zkušenostech úspěšného vojenského klamání, které byly získány v časovém rozmezí vývoje vojenského umění od starověku až po současnost. Vojenské klamání je poznávací proces, jenž se odehrává v mysli cílového objektu (velitele na straně nepřítele). Tento poznávací proces vede k rozhodnutí, na základě kterého nepřátelské síly vyvíjejí činnost (nebo nečinnost), jež poskytuje významnou výhodu pro vlastní síly a realizaci optimálního rozhodnutí velitele. Podstatu celého procesu vyjadřují následující otázky:

- a) **VIDĚT**: Co cílový objekt vidí (pozoruje) na operační činnosti vlastních sil?
- b) **MYSLET**: Jaké závěry cílový objekt na základě těchto pozorování vyvozuje?
- c) **JEDNAT**: Jakou činnost může cílový objekt – na základě závěrů, které jsou založeny na uvedených pozorováních – podniknout?

Plánování vojenské klamné činnosti se uskutečňuje od nejvyšší úrovně velení směrem dolů. Plány vojenské klamné činnosti na nižších stupních velení musí zabezpečovat provedení plánu vojenského klamání nadřazeného stupně velení. Velitelé na všech úrovních mohou plánovat provádění vojenské klamné činnosti, ale musí koordinovat a sladit své plány s plánem nadřazeného velitele s cílem zajistit naprostou jednotu úsilí. Utajení klamné činnosti může vyžadovat, aby pouze vybraná skupina vyšších velitelů a štábních důstojníků byla seznámena s tím, která činnost je celou svojí podstatou klamná. Tato situace může způsobovat organizační zmatek v rámci operačních sil a může si vynutit zavedení přímého dohledu, popř. intervenci ze strany operačního velitele a jeho štábu.

4.2 Proces plánování vojenské klamné činnosti

Centrálním orgánem realizace procesu plánování – přípravy, organizace, provádění a hodnocení vojenské klamné činnosti – je plánovací skupina vojenského klamání.

Obr. 2: Vojenské klamání jako třístupňový poznávací proces [20]

Skupina se zpravidla skládá ze zástupců složek J-2, J-3, J-4, J-5 a J-6. Nicméně přesné složení plánovací skupiny je upřesněno na základě požadavků, které vyplývají z plněných úkolů (mise). Složení skupiny bude často zahrnovat také právního poradce, důstojníka pro vedení civilně-vojenských operací a důstojníka pro veřejné záležitosti.

Se souhlasem operačního velitele může plánovací skupina poskytovat podporu v plánování, přípravě, provedení, hodnocení a ukončení operací vojenského klamání prováděných a vedených nadřízeným stupněm velení v prostoru působnosti této plánovací skupiny.

Plánování vojenského klamání je proces, který se skládá z šesti kroků (viz obr. 3):

Proces plánování vojenské klamné činnosti	
1. krok	Analýza úkolu vojenské klamné činnosti
2. krok	Vydání pokynů pro plánování vojenské klamné činnosti
3. krok	Hodnocení štábu k vedení vojenské klamné činnosti
4. krok	Hodnocení velitele k vedení vojenské klamné činnosti
5. krok	Zpracování plánu provádění vojenské klamné činnosti
6. krok	Upřesnění a schválení plánu provádění vojenské klamné činnosti

Obr. 3: Proces plánování vojenského klamání [21]

Krok 1 – Analýza úkolu vojenské klamné činnosti

Analýza úkolu vojenského klamání je prováděna jako nedílná součást celkové analýzy operačního úkolu (mise). V průběhu analýzy operačního úkolu velitel zvažuje, jakým způsobem může vojenská klamná činnost napomoci splnění stanoveného operačního úkolu (mise).

Krok 2 – Vydání pokynů pro plánování vojenské klamné činnosti

Po ukončení analýzy operačního úkolu může velitel vydat dodatečné upřesňující pokyny, které se týkají specifické varianty klamné operační činnosti a které musí štáb splnit v průběhu přípravy operačního hodnocení. Jestliže velitel nevydá specifické pokyny pro plánování a provádění vojenského klamání, musí orgán, který má oblast vojenského klamání v působnosti a nese za vedení klamné činnosti odpovědnost, velitele o vydání těchto pokynů požádat.

Krok 3 – Hodnocení štábu k vedení vojenské klamné činnosti

Ve spolupráci s důstojníky, kteří plánují operační činnost a informační operace, a zpravodajskými analytiky plánovací skupina klamné činnosti shromažďuje a analyzuje informace, jež se týkají protivníka. Plánovací skupina klamné činnosti identifikuje klíčové funkcionáře s rozhodovací pravomocí a shromažďuje a studuje všechny dostupné informace, které mají vztah k jejich osobnostním, kariérovým a psychologickým profilům. Na základě informací, které byly vypracovány v průběhu procesu hodnocení,

spolupracují plánovači vojenské klamné činnosti přímo s důstojníky, kteří plánují operační činnost, a s plánovači informačních operací, s cílem vypracovat několik variant klamné operační činnosti. V závěrečné fázi procesu hodnocení důstojníci, kteří plánují operační činnost, při předkládání navrhované varianty operační činnosti veliteli k realizaci, posuzují taktéž způsob provedení klamné operační činnosti.

Krok 4 – Hodnocení velitele k vojenské klamné činnosti

Za použití hodnocení štábu jako výchozího podkladu pro své rozhodnutí vybírá velitel variantu operační činnosti, která bude následně rozpracována do operačního plánu (OPLAN) nebo operačního rozkazu (OPORD) a k tomu vydá všechny nezbytné upřesňující pokyny. Současně velitel vybírá variantu klamné činnosti, která bude zajišťovat podporu realizaci vybrané varianty operační činnosti. Plánovači klamné činnosti na úrovni operačních prvků, pokud se doposud nepodíleli na plánovacím procesu, jsou v této etapě přibráni do plánovacího procesu s cílem zajistit, aby podřízené operační prvky byly schopny se plnohodnotně podílet na realizaci plánu klamné operační činnosti.

Krok 5 – Zpracování plánu provádění vojenské klamné činnosti

Zpracování kompletního plánu provádění vojenské klamné činnosti je časově nejnáročnější část plánovacího procesu a vyžaduje splnění šesti obsáhlých úkolů. Těmito úkoly jsou:

- ☐ příprava a vypracování dezinformace,
- ☐ určení prostředků k vedení vojenské klamné činnosti,
- ☐ zpracování plánu provádění klamných událostí,
- ☐ identifikace kanálů zpětné vazby z provádění vojenské klamné činnosti,
- ☐ stanovení měřítek dosahování efektivity vojenské klamné činnosti,
- ☐ zpracování záměru ukončení vojenské klamné činnosti.

Krok 6 – Upřesnění a schválení plánu provádění vojenské klamné činnosti

V průběhu tohoto kroku velitel posuzuje a schvaluje kompletní plán vojenské klamné činnosti v rámci běžného procesu upřesňování a schvalování OPLAN nebo OPORD. Kritérium, že „*každý má přístup jenom k těm informacím, které nutně potřebuje ke své činnosti*“ zůstává stále v platnosti. Tedy pouze omezený počet osob se podílí na procesu upřesňování a schvalování plánu provádění vojenské klamné činnosti.

Zkušení vojenští plánovači spoléhají na klamnou vojenskou činnost jako na prostředek maskování skutečných cílů vojenské operace. Použití schopností v operacích vojenského klamání se různí v závislosti na typu mise, protivníkovi, místu, dostupných prostředcích, a dokonce i na politickém klimatu. Technologický pokrok v současné době umožňuje společným silám používat klamných technik v širokém měřítku.

Na druhou stranu je rozsah operací vojenského klamání omezen množstvím času a použitelných zdrojů, které jsou dostupné pro jejich plánování a provedení. Náležité a důkladné plánování s ohledem na čas, zdroje, přesnost zpráv vojenského zpravodajství, znalost kulturního prostředí a jiné faktory je podstatné pro úspěšné vedení operací vojenského klamání. Navíc riziko je klíčovým faktorem, který musí být v průběhu každé fáze plánování a provádění operace nepřetržitě posuzován a prověřován. Velitelé musí mít na zřeteli, že s podstatou úspěchu kterékoliv operace jsou spojena rizika, která vycházejí z předpokladu úspěšného vedení klamné činnosti.

5. Vojenské klamné operace

„Nepříteli je třeba vycházet vstříc a předvádět mu to, co si přeje vidět a slyšet.“

Plán vojenské klamné činnosti je plněn jako součást OPORD. Jestliže je plán na základě nařízení velitele zpracován samostatně, potom je plán prováděn za řízení orgánu, který ho schválil. Jako všechny vojenské operace i proces provádění klamné vojenské činnosti zahrnuje dvě základní funkce: hodnocení a řízení. Hodnocení zahrnuje přijímání a zpracovávání informací, které se týkají vedení vojenských klamných činností, a řízení představuje přijímání důležitých rozhodnutí a vydávání upřesňujících pokynů až do ukončení klamné operační činnosti.

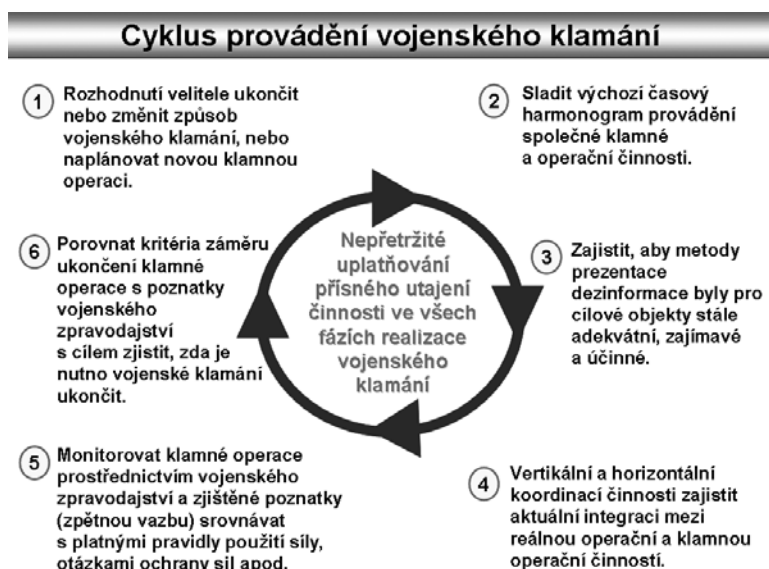
Plán je základem vedení vojenské klamné činnosti, ale vedení klamné činnosti se může odehrávat v podmínkách, které jsou mnohem dynamičtější, než zpracovatelé plánu původně předpokládali. [22]

5.1 Koordinace vedení vojenských klamných operací

Jakmile je proces plánování dokončen, je rozhodující, aby k zajištění úspěchu byla udržována nepřetržitá koordinace činnosti mezi strategickou, operační a taktickou úrovní. Potenciál změny situace na taktické a operační úrovni vojenského klamání má velké strategické důsledky. Proto musí být realizován trvalý proces koordinace činnosti, který se nazývá **cyklus provádění vojenského klamání** (viz obr. 4).

5.2 Ukončení vojenských klamných operací

Ukončení vojenského klamání je spojeno se zastavením vojenské klamné činnosti způsobem, který chrání zájmy toho, kdo vojenské klamání prováděl. Cílem úspěšného

Obr. 4: Příklad cyklu provádění vojenského klamání [23]

ukončení vojenského klamání je ukončit vojenskou klamnou činnost tak, aby to nepřítel nezjistil. Plánovací skupina vojenského klamání má v působnosti nejen ukončení celkového vojenského klamání, ale i ukončení důsledků vzniklých v průběhu každé epizody vojenské klamně činnosti. Plánování jak ukončit jednotlivé epizody klamně činnosti způsobem, který nezanechá stopy podezření o vedení klamně činnosti, je neoddělitelným aspektem přípravy každé epizody vojenského klamání. Důvody ukončení vojenského klamání jsou znázorněny na obr. 5.

Po obdržení nařízení k ukončení vojenského klamání se stanovený záměr ukončení stává základem pro provedení finálních klamných akcí. Tyto akce zahrnují činnost, jež probíhá v souladu s epizodami klamně činnosti, které jsou ještě prováděny a odpovídají hodnocení a stavu znalostí situace cílového objektu, a v souladu s velitelem stanovenými specifickými cíli ukončení činnosti. Ukončení vojenského klamání vyžaduje dokonalou koordinaci činnosti.

Obr. 5: Důvody ukončení vojenského klamání [24]

6. Vojenské klamání ve vojenské teorii

„Veškeré válčení je založeno na vojenském klamání.“

Mistr Sun Tsu

Hodnota a význam vojenského klamání jsou předmětem značně rozdílných názorů mezi vojenskými teoretiky. Například dvě vojensko-vědecká pojednání, která jsou považována za nejslavnější klasická díla o válce: „Umění válečné“ od Sun Tsu a Clausewitzovo dílo „O válce“, zaujímají k otázce vojenského klamání diametrálně odlišné postoje. Sun Tsu velice zdůrazňuje důležitost vojenského klamání a považuje ho za klíč k dosažení vítězství. Sun Tsu věří, že prostřednictvím vojenského klamání je možno dosáhnout vítězství v boji, aniž by vojenské síly dosáhly bojiště – dosažení vítězství bez boje je nejvyšší formou vojenského umění.

Naproti tomu Clausewitz tvrdí, že velitel má v každém případě velmi mlhavou představu o tom, co se na bojišti vlastně děje, a pořádání falešného vojenského představení

určitého druhu, zvláště ve velkém měřítku, je nákladné a může být přijatelné pouze za zvláštních okolností na základě závěru analýzy o přínosu získaného z vynaložených nákladů. Carl von Clausewitz má dále za to, že vojenské klamání nemá výrazný vliv na výsledek války, a že k vojenskému klamání se budou vždy uchýlovat pouze „slabé vojenské síly a vychytrale úskoční velitelé“. [25]

Niccolo Machiavelli ve svém díle „Vladař“ zaujímá stanovisko, že vojenský velitel je oprávněn využívat klamání k dosažení konečného cíle. Sir Basil Henry Liddell Hart, uznávaný britský vojenský autor, doporučuje používat vojenské klamání především v průběhu bojové činnosti. Dále Sir Basil Henry Liddell Hart navrhuje buď nepřímou operační činnost, nebo být nenadále smělý a překvapit nepřítele v průběhu následné bitvy.

Z uvedeného je patrné, že tito věhlasní vojenští stratégové v otázce používání vojenského klamání ve válce zastávají rozdílné názory, přesto však všichni zůstávají mistry vojenské strategie.

Jeden příklad ze současnosti: britský vojenský teoretik John Keegan navzdory tomu, že vůči Clausewitzově dílu zastává vysoce kritická stanoviska, se dostává blízko ke Clausewitzově názoru v této specifické otázce. Ve své knize „Vojenské zpravodajství ve válce: Znalost nepřítele od Napoleona po al-Káí'du“ John Keegan uvádí několik historických příkladů situace, kdy jedna strana měla nad svým protivníkem výraznou informační převahu, a zdůrazňuje, že v žádném z těchto případů to samo o sobě nemělo vliv na výsledek válečného střetnutí. [26]

7. Závěr

Podle platných aliančních doktrín a vojenských publikací vojenské klamání jako důležitá složka operačního umění představuje významný prostředek posílení operační činnosti sil, jakož i důležitou specifickou oblast plánování operace. Velitelé a štáby všech stupňů musí být schopni chápat a uplatňovat principy vojenského klamání v praxi. Nové informační technologie a postupy spíše zvyšují, než snižují množství příležitostí k provádění vojenského klamání a umožňují jak útočníkovi, tak obránci širší výběr metod jeho provádění. Technologie však bez ohledu na to, jak jsou vyspělé a dostupné, nemohou zcela vytlačit nutnost dalšího rozšiřování znalostí o prospěšnosti a možnostech vojenského klamání na všech úrovních a ve všech oblastech realizace vojenské činnosti. Vojenské klamání musí i nadále zůstat integrální součástí všech velkých operací a tažení.

Za pomoci vojenského klamání je možno dosáhnout ve vojenské operaci mnoha cílů. Mezi nejdůležitější klamné činnosti, které napomáhají splnění stanovených úkolů, nesporně patří:

- maskování manévru sil a prostředků před nepřítelem,
- zvýšení přesvědčení nepřítele o síle, slabosti, o možnosti vedení stávajících nebo budoucích operací vlastních sil,
- odvrácení pozornosti nepřítele,
- zahlcení schopnosti sběru informací vojenského zpravodajství protivníka,
- přetížení analytické schopnosti vojenského zpravodajství protivníka,
- zpomalení rozhodovacího procesu nepřátelského velení,
- urychlení rozhodovacího procesu nepřátelského velení,

- vytvoření zdání síly a připravenosti na straně vlastních sil v oblastech, kde existují kriticky zranitelná místa,
- vytvoření zdání slabosti na straně vlastních sil v oblastech, kde se nachází skutečná síla a vysoké schopnosti,
- přimět nepřítele provést činnost, kterou neplánoval, a na kterou není připraven,
- přimět nepřítele, aby neprováděl činnost, kterou naplánoval, nebo aby upustil od činnosti, kterou již provádí,
- uvedení nepřítele v omyl ohledně velikosti, charakteru činnosti, rozmístění sil a prostředků, plnění časového harmonogramu operační činnosti, druhů výzbroje, techniky a vybavení vlastních sil nebo **ohledně** zámyslu velitele na použití těchto sil,
- narušení schopnosti nepřítele organizovat součinnost sil a prostředků v průběhu vedení boje,
- snížení vůle nepřítele k boji,
- zvýšení neproniknutelnosti příslovečné „mlhy války“ na straně nepřítele,
- dosažení překvapení.

Při pohledu na uvedený seznam je pro každého vojenského odborníka zřejmé, že některé typy klamných činností budou mnohem obtížnější uskutečnitelné než typy jiné. Rozhodnutí o tom, který druh nebo souběžně kolik druhů klamné činnosti bude uskutečněno, závisí na mnoha proměnlivých veličinách a okolnostech, např. kolik času je k dispozici, jaké síly a prostředky k vedení vojenského klamání jsou dostupné, jaká je úroveň zranitelnosti nepřítele vůči různým technikám a způsobům vojenského klamání – a co je ze všeho nejdůležitější – jaký druh vojenského klamání bude největším přínosem ke splnění operačního úkolu (mise).

Teorie vojenského klamání je dostatečně propracovaná, i když se jejímu uplatňování v praxi zatím nevěnuje dostatečná pozornost. Jedním z vývojových předpokladů je, že se snižováním početního stavu vojenských sil a stoupající finanční náročností pořizování nových schopností, a to jak v rámci Aliance, EU, tak i potažmo v ČR, dojde k vytvoření podmínek příznivých pro renezanci vojenského klamání, kdy vojenská finesa zase jednou nabude převahy nad hrubou silou.

Poznámky k textu:

- [1] US Department of Defense, *Joint Publication 1-02*, Dictionary of Military and Associated Terms, US Government Printing Office, Washington DC 20402, as amended through 30 May 2008, str. 145.
- [2] Viz doc. Ing. Milan KUBEŠA, CSc. Zajde vojenské klamání na úbytě?, *Vojenské rozhledy* 2/2011, OKP MO ČR, Praha, 26. května 2011, str. 97-98.
- [3] US JFC, *Joint Publication 3-13.4* (Formerly JP 3-58), Military Deception, Joint Warfighting Center, ATTN, Doctrine and Education Group, 116 Lake View Parkway, Suffolk, VA 23435-2697, 13 July 2006, I-1.
- [4] Tamtéž, str. I-1.
- [5] Dr. Milan N. VEGO, Operational Deception in the Information Age, *JMO*, 30, Department, U.S. Naval War College, Newport, JFQ, Spring 2002, str.60.
- [6] Tamtéž, str. 61.
- [7] Tamtéž, str. 62.
- [8] Tamtéž, str. 62.
- [9] Tamtéž, str. 62.
- [10] Tamtéž, str. 64.

- [11] Tamtéž, str. 64.
- [12] Tamtéž, str. 65.
- [13] Tamtéž, str. 65.
- [14] Tamtéž, str. 66.
- [15] Tamtéž, str. 66.
- [16] US JFC, *Joint Publication 3-13.4*, I-4.
- [17] Charmaine L. MARTIN, *Military Deception Reconsidered*, [thesis], Naval Postgraduate School, Monterey, CA 93943-5000, June 2008, str. 2.
- [18] US JFC, *Joint Publication 3-13.4*, str. I-5.
- [18] Tamtéž, str. I-6.
- [20] Tamtéž, IV-2.
- [21] Tamtéž, IV-3.
- [22] Tamtéž, V-1.
- [23] Tamtéž, V-3.
- [24] Tamtéž, V-4.
- [25] Charmaine L. MARTIN, str. 5.
- [26] *Military deception*, from Wikipedia, the free encyclopedia, dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/Military_deception, str. 2.

Přehled použité literatury:

- CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce*. Praha: Academia, 2008. 756 s. ISBN 978-80-200-1598-3.
- KUBEŠA, M. Zajde vojenské klamání na úbytě? *Vojenské rozhledy*, roč. 20, 2011, č. 2, str. 97-100, ISSN 1210-3292.
- MARTIN, Charmaine L. *Military Deception Reconsidered*, [thesis], Naval Postgraduate School, Monterey, CA 93943-5000, June 2008.
- Mistr SUN. *O válečném umění*. Praha: Naše vojsko, 2005, 120 s. ISBN 80-237-3544-6.
- VEGO, Milan N. Operational Deception in the Information Age, *Joint Force Quarterly*, JFQ, 30, Spring 2002.
- US Department of Defense, *Joint Publication 1-02*, Dictionary of Military and Associated Terms, US Government Printing Office, Washington DC 20402, as amended through 30 May 2008.
- US JFC, *Joint Publication 3-13.4* (formerly JP 3-58), Military Deception, Joint Warfighting Center, ATTN, Doctrine and Education Group, 116 Lake View Parkway, Suffolk, VA 23435-2697, 13 July 2006.
- Military deception*, from Wikipedia, the free encyclopedia, dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/Military_deception.

Seznam zkratk užitých v textu:

HUMINT	Human Intelligence Collection	agenturní zpravodajství (zpravodajství z lidských zdrojů)
J-2	Intelligence Directorate, Joint Staff	sekce zpravodajská
J-3	Operations Directorate, Joint Staff	sekce operační
J-4	Logistic Directorate, Joint Staff	sekce logistická
J-5	Plans Directorate, Joint Staff	sekce plánovací
J-6	Communication(s) & Information System Directorate, Joint Staff	sekce komunikačních a informačních systémů
CONOPS	Concept of Operations	záměr operací (koncepce)
OPLAN	Operational Plan	operační plán
OPORD	Operational Order (AM Operations Order)	operační rozkaz
PSYOPS	Psychological Operations (AM PSYOP)	psychologické operace
SIGINT	Signal Intelligence	elektronické zpravodajství (rádiový průzkum)